

Javna komunikacija i administrativni stil

Otilija Mandić-Trkulja

Činjenični opis radnje prekršaja i poduzete mjere

Vladimir Tarabić

Nenad Vitanovski

Radovan Fumić

POLICIJSKA AKADEMIJA

POLICIJSKA ŠKOLA „JOSIP JOVIĆ“

I. DIO

Javna komunikacija i administrativni stil

Otilija Mandić-Trkulja

II. DIO

Administrativni stil i jezik prava:

Činjenični opis radnje prekršaja

i poduzete mjere

Vladimir Tarabić

Nenad Vitanovski

Radovan Fumić

Grafičko uređenje:

Ana Marija Dunaj

SADRŽAJ

I. DIO

Javna komunikacija i administrativni stil	4
Uvod	5
Administrativni stil i pasiv	7
Upotreba pasiva	9
Pleonazmi u administrativnom stilu	11
Jezična inflacija	13
Kancelarizmi	15
Gramatička pravila i administrativni stil	16
Stilistika i sintagmatika	17
Rekcija u hrvatskom standardnom jeziku	21
Literatura	22

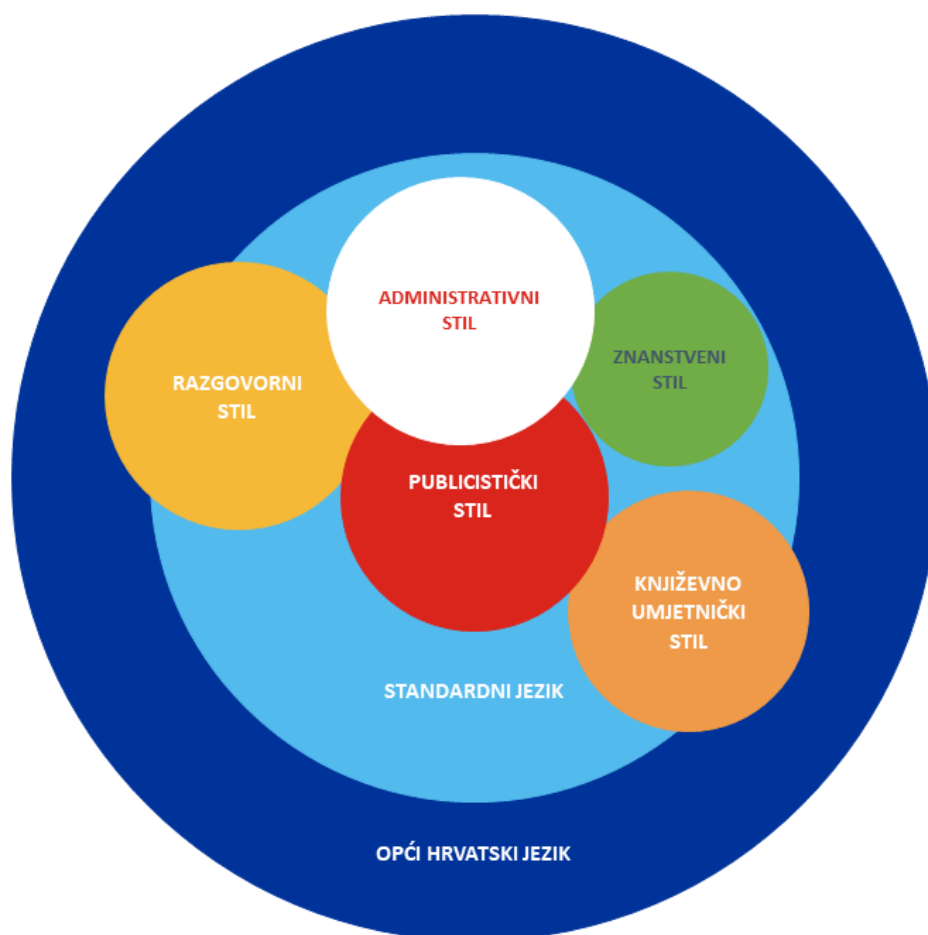
II. DIO

Administrativni stil i jezik prava	23
Uvod	24
Kako sadržajno i jezično korektno popuniti rubriku:	
Činjenični opis radnje prekršaja i poduzete mjere	28
Podaci koje treba sadržavati činjenični opis prekršaja	29
Primjer produljenog prekršaja narušavanja javnog reda i mira	30
Činjenični opis radnje prekršaja i poduzete mjere	31

I. DIO

Javna komunikacija i administrativni stil

Grafički prikaz odnosa općeg hrvatskog jezika prema standardnom jeziku i funkcionalnim stilovima

OPĆI HRVATSKI JEZIK OBUHVAĆA SVE PA I:

KAJKAVSKI DIJALEKT, ŠTOKAVSKI DIJALEKT, ČAKAVSKI DIJALEKT,
NARJEČJA, IDIOME, MJESNE GOVORE...

STANDARDNI (KNJIŽEVNI JEZIK)

KULTIVIRAN JE IZ OPĆEG HRVATSKOG JEZIKA

GRANICE MEĐU STILOVIMA

NISU STROGE – STILOVI SE MEĐUSOBNO DODIRUJU I PRETAPAJU!

U V O D

Javna komunikacija, za razliku od privatne komunikacije, svaka je vrsta komunikacije u određenom smislu upućena javnosti.

Područje javne komunikacije, uopćeno govoreći, čine: mediji, politika, religija, administracija, sudstvo, uprava, obrazovanje i slično. Zbog ovih različitih polja djelovanja javnu komunikaciju teško je jednoznačno definirati.

Pojedini diskursi javne komunikacije razlikuju se na leksičkoj i semantičkoj razini, ali na pravopisnoj, pravogovornoj, gramatičkoj, morfološkoj ili sintaktičkoj u pravilu ne bi smjelo biti značajnih razlika. Ipak, čini se da u današnje vrijeme svjedočimo drugačijoj praksi.

„Pravopisna pogreška rumenilo je na obrazima razuma“, kaže se i pri tome nedovoljno zapaža kako je to „rumenilo“ istodobno i pokazatelj vrlo razvijene jezične svijesti o vrijednosti i važnosti pravopisne norme u javnoj komunikaciji. Naime, prema mišljenju brojnih jezikoslovaca posljednjih dvadesetak godina upravo takvog „rumenila“, takve skrbi za stilističku, gramatičku i pravopisnu normu kod nas u praksi nedostaje.

Između **javne i privatne komunikacije** razlike se pak mogu očitovati u izboru jezičnog idioma, u odnosu prema standardnojezičnoj normi te u lingvističkoj terminologiji kojom se služe pošiljatelji javne poruke i primatelji takve poruke.

Sama **javna komunikacija** treba se odvijati na normativno uređenom i kodificiranom hrvatskom jeziku.

Standardni jezik (književni jezik) sustav je uređen eksplicitnom, svjesnom, planiranom normom, pravopisom, gramatikom i normativnim rječnikom. Istodobno, on odgovara višestrukim društvenim potrebama. Stoga se unutar standardnog jezika ostvaruju brojni

funkcionalni jezični stilovi. Oni, tijesno povezani s komunikativnim aspektom jezika, odgovaraju brojnim čovjekovim djelatnostima i socijalnim ulogama.

Funkcionalni jezični stil odabiremo ovisno o društvenoj (jezičnoj) situaciji. Razlikujemo, primjerice: administrativni stil, razgovorni stil, znanstveni stil, publicistički stil i književno-umjetnički funkcionalni stil.

Svaki **funkcionalni stil sastoji se od neutralnog jezičnog standarda i za taj stil tipičnih obilježja**, najčešćih jezičnih ostvarenja toga stila. Istodobno, granice između funkcionalnih stilova uvjetne su i elastične pa se stilovi često pretapaju. Kad prosuđujemo koliko je neki tekst usklađen s jezičnom pravopisnom normom činimo to, znači, prije svega imajući u vidu koliko je iskaz u skladu sa zakonitostima funkcionalnog stila kojim je pisan. Poželjne značajke određenoga funkcionalnoga stila istodobno pripadaju i općoj standardnojezičnoj normi.

Administrativni funkcionalni jezični stil odlikuje jasnoća, činjeničnost, logičnost, sažetost, preglednost, analitičnost, stilska neobilježenost, ali i klišeiziranost izraza. Istodobno, administrativni stil ima strog odnos prema standardnojezičnoj normi pa **tekstovi pisani tim stilom trebaju u cijelosti poštivati pravopisnu normu.**

Jezikom policijske struke iskazujemo stručne ili znanstvene informacije s područja policijske djelatnosti. Taj **administrativno-pravni funkcionalno-jezični podstil** obuhvaća područje kaznenog materijalnog i procesnog prava, kriminalistike, kriminologije te područje znanosti o policiji i viktimologije.

Kao jezični podsustav posebice je zanimljiv **jezik prava, tzv. normativni govor**, koji upotrebljavaju pravnici u njihovim praktičnom i znanstvenom radu. Opće riječi upotrebljavaju se tu u specijaliziranom značenju, odnosno, značenja iz općeg jezika proširuju se ili sužavaju normativnim definicijama. Stoga upravo pravni stručnjaci ističu koliko bi bilo bitno izgraditi jedan potpuno rekonstruiran jezik sa svojstvima jasnoće i jednoznačnosti u pojmovima te jednostavnosti i preciznosti u tezama.

U ovom kratkom, tek ilustrativnom osvrtu na administrativni funkcionalni stil naznačili smo s aspekta jezične norme neprihvatljive stilske osobitosti toga stila, a nastojali smo vas potaknuti da prihvatite predložene jezične uzorke usklađene s ogleđnom standardnojezičnom normom.

U današnje vrijeme svjedoci smo značajnog opadanja jezične kulture, svojevrsnog „snižavanja jezičnog stila“. Čini se kako je **nedovoljna zaštita hrvatskoga književnog jezika od stranih utjecaja** (njegova posvemašnja anglizacija), ali i od neknjiževnih jezičnih oblika, posljedica globalizacije i demokratizacije javnog prostora.

Ovim kratkim pregledom osobitosti administrativnoga stila želimo potaknuti razvoj jezične svijesti i podsjetiti vas kako je prikladan izbor i dobro poznavanje jezičnih stilova odraz ne samo jezične kulture zaposlenika nego i njegove profesionalne kompetencije.

Otilija Mandić-Trkulja

ADMINISTRATIVNI STIL I PASIV

Dominantna glagolska vremena u tekstovima pisanim administrativnim funkcionalnim stilom su prezent, perfekt i futur prvi, a pasivne konstrukcije daleko su češće nego u stilski neutralnim tekstovima.

Pasiv je osobito čest u administrativnom, znanstvenom i publicističkom stilu.

U hrvatskom standardnom (književnom jeziku) razlikujemo gramatički pasiv i leksički pasiv. Ovom prigodom osvrnut ćemo se na gramatički pasiv.

Kada oblikovati pasivnu rečenicu?

Pasivnu rečenicu oblikujemo umjesto aktivne kad subjekt (vršitelj radnje) nije izrečen. Odnosno: kad nije poželjno spominjati vršitelja radnje ili je vršitelj radnje općepoznat ili nepoznat te kad je u prvom planu predmet radnje.

Kako rečenicu preoblikovati u pasivnu?

*Rečenicu se preoblikuje u pasivnu **tako da se izravni objekt aktivne u pasivnoj mijenja u subjekt** - a aktivni glagolski oblik zamijeni se pasivnim.*

Napomena: Trpne glagolske oblike tvorimo uz pomoć glagolskog pridjeva trpnog (koji se tvori od osnove i nastavaka: -n,-en i -jen) i prezenta, perfekta, futura prvog itd...

AKTIV	PASIV
1. Sabor je izglasao Zakon o kulturnoj suradnji.	1. Izglasan je Zakon o kulturnoj suradnji.
2. Liječnici su zabranili pristup bolesnicima.	2. Zabranjen je pristup bolesnicima.
3. Drogu će radnici spaliti sutra u Našicama.	3. Droga će biti spaljena sutra u Našicama. Droga će se spaliti sutra u Našicama.
4. Požar su lokalizirali vatrogasci.	4. Požar je lokaliziran od strane vatrogasaca.

Prva i druga rečenica pravi su pasivi. Takav pasiv u administrativnom stilu ima svoju komunikacijsku vrijednost i treba ga samo znati postaviti u prikladan kontekst.

**Ne trebamo izbjegavati pasiv!
No, treba imati na umu: tajna dobrog stila je u - pravoj mjeri!**

“**Ne pravi**“ pasiv rečenici: *Droga će se spaliti sutra u Našicama* - tvori se od prijelaznog glagola u aktivnom obliku + „se“.

**U određenom kontekstu uporaba pasiva postala je
komunikacijska konvencija, uzus.**

Stoga: nije aktiv uvijek prikladniji od pasiva!

UPOTREBA PASIVA

Imajte na umu: svaka gramatička promjena odnosa u rečenici
- mijenja i značenje rečenice!

Rečenice u „se“ pasivu:

Počinjena djela kaznit će se sa 600 kuna.

Ozljede će se dijagnosticirati naknadno.

Nismo željeli izreći tko će to učiniti pa je
ispravno upotrijebiti „se“ pasiv.

Obezličenje umjesto „se“ pasiva

Ako smo napisali:

Protiv počinitelja se podnosi kaznena prijava.

U toj rečenici tvrdimo da se upravo sada, u ovom trenutku podnosi kaznena prijava - što gotovo sigurno nije točno!

Ista rečenica može biti napisana u tekstu zakona. Tada je pravilno tako napisati.

Ona znači: u načelu, prema zakonu tako se postupa.

Ispravno je upotrijebiti pasiv:

U 12 sati počinitelj je uhićen.

Bitno je da je uhićen, a podrazumijeva se tko ga je uhitio.

Aktivni oblik glasi:

Počinitelja su uhitili policajci.

Tako ćemo napisati ako želimo istaknuti tko ga je uhitio.

**U pasivnoj rečenici u prvom planu je OBJEKT
(uhićena osoba, droga, počinitelj i sl.)**

Pasiv „od strane“

- 1. Požar je lokaliziran od strane vatrogasaca.*
- 2. Policajac je pohvaljen od načelnika.*

U ovim pasivnim rečenicama **izrečen je subjekt:**

subjekt aktivne rečenice postaje priložna oznaka vršitelja radnje uz pomoć prijedložnog izraza **od** (ili **od strane**) i genitiva.

Aktivni oblik glasi:

- Požar su lokalizirali vatrogasci.*
Policajca je pohvalio načelnik.

**U izvješćima pisanim administrativno-pravnim stilom bolje je
oblikovati aktiv nego ovakav „od strane“ pasiv!**

Naravno, nikada nećemo pisati:

Požar, koji je po vatrogascima javne postrojbe lokaliziran, ugašen je.

Naime, mi želimo da naša izvješća budu pisana dobrim stilom!

PLEONAZMI U ADMINISTRATIVNOM STILU

Ono što ne pripada normi standardnoga jezika ne smatramo poželjnim ni u funkcionalnim stilovima.

U ovom podsjetniku naznačili smo pogreške i očekujemo da se vaša skrb i ljubav prema materinskom jeziku očituje i tako što ćete usvojiti pozitivne jezične uzorke.

Taj zadatak i nije težak: svjesnim izborom neutralnih jezičnih sredstava izbjegavajte pleonastičnost izraza i jezičnu inflaciju – što su učestale pogreške administrativnog funkcionalnog stila.

Peonazam

(grč. *pleonazo* – preobilnost, iskazivanje istoznačnim riječima)

UMJESTO PLEONAZAMA:	PIŠEMO:
<i>Za vrijeme dok je provaljivao...</i>	<i>Dok je provaljivao...</i>
<i>U vremenskom periodu...</i>	<i>U razdoblju...</i>
<i>Za vrijeme dok mu je izrečena zabrana upravljanja vozilom B kategorije...</i>	<i>Za vrijeme zabrane upravljanja vozilom B kategorije...</i>
<i>U vremenu od 12 do 15 sati...</i>	<i>Od 12 do 15 sati...</i>
<i>No, međutim...</i>	Ili <i>no</i> ili međutim - ali ne jedno i drugo!
<i>Cirka oko desetak...</i>	Ili <i>desetak</i> ili <i>oko deset...</i>
<i>Šteta se cijeni na iznos od oko 100 kuna.</i>	<i>Šteta se procjenjuje na oko 100 kuna.</i> Ili: <i>Šteta se procjenjuje na stotinjak kuna.</i>
<i>Kako i na koji način...</i>	Ili samo: <i>kako...</i> Ili samo: <i>na koji način...</i>
<i>Često puta...</i>	<i>Često...</i>
<i>Popeo se gore...</i>	<i>Popeo se...</i>

<i>Sišao je dole...</i>	<i>Sišao je...</i>
<i>Najminimalniji iznos...</i>	<i>Minimalniji iznos...</i>
<i>Najmaksimalniji iznos... U dijametralnoj suprotnosti...</i>	<i>Maksimalniji iznos... U suprotnosti...</i>
<i>Sitni detalji...</i>	<i>Detalji...</i>
<i>Novčano-financijska situacija...</i>	<i>Financijska situacija...</i>
<i>Objavite javno...</i>	<i>Objavite... (to već znači i - javno)</i>
<i>Tijekom mjeseca ožujka...</i>	<i>Tijekom ožujka...</i>
<i>Mora se obvezatno učiniti...</i>	<i>Ili: mora se učiniti... Ili: obvezatno je učiniti...</i>
<i>To proces koji traje...</i>	<i>Ili: To je proces... Ili: To traje...</i>
<i>On je bio nazočan...</i>	<i>On je nazočio...</i>

Pleonazam je jezična pogreška administrativnog stila nastala zbog težnje za preciznim, jasnim načinom izražavanja.

Međutim, on je i stilotvorno sredstvo toga stila te nije uvijek pogrešno upotrijebiti ga. Razlikujemo tzv. **namjerne pelonazme** i **nenamjerne pleonazme**.

U tablici smo naveli nenamjerne pleonazme koji upućuju na nedovoljno poznavanje ili na ne poštivanje standardnojezične norme.

Namjerne pleonazme nalazimo u policijskim izvješćima, kad se želi istaknuti vrijeme događaja i adresa, odnosno, mjesto na kojem se dogodilo razbojništvo.

Primjerice:

U razdoblju od 1. do 12. svibnja... na adresi Augusta Šenoje 33...

JEZIČNA INFLACIJA

Učestala uporaba neke riječi, proširivanje njezina značenja, vodi u administrativnom stilu do značenjskog izbljeđivanja te riječi, odnosno, do jezične inflacije.

Jezična inflacija nije značajka dobroga stila!

UMJESTO:	STILSKI NEUTRALNO MOŽEMO PISATI
<i>Izvršio je razbojništvo</i>	<i>Počinio je razbojništvo</i>
<i>Vrši se popis stanovništva</i> <i>Vrši se procjena štete</i>	<i>Provodi se (obavlja se) popis stanovništva</i> <i>Provodi se procjena štete</i>
<i>Izvršenim pretragama pronađen je novac</i>	<i>Pretragama je pronađen novac</i>
<i>Izvršio je provalu</i>	<i>Provalio je</i>
<i>Došlo je do prometne nesreće</i>	<i>Dogodila se prometna nesreća</i>
<i>Došlo je do prevrtanja bicikla</i>	<i>Bicikl se prevrnuo</i>
<i>Došlo je do udara prednje lijeve strane vozila</i>	<i>Prednja lijeva strana vozila udarila je u</i>
<i>Došlo je do prevrtanja vozila</i>	<i>Vozilo se prevrnulo</i>
<i>Došlo je do slijetanja u putni jarak</i>	<i>Vozilo je sletjelo u putni jarak</i>
<i>Došlo je do odvajanja sloja pneumatika</i> <i>Došlo je do požara suhe trave</i>	<i>Sloj pneumatika se odvojio</i> <i>Požar je buknuo.</i> <i>Ili: Planula je suha trava</i>
<i>Izvršio je zapovijed</i>	<i>Izvršio je zapovijed</i> <i>U ovom slučaju - nema alternative!</i>

Jezična inflacija u administrativnom stilu proizlazi iz težnje za ujednačavanjem, pojednostavljivanjem leksičkosemantičkih odnosa: različiti sadržaji izražavaju se istim izborom riječi.

Administrativni funkcionalni stil upotrebljava se u službenoj komunikaciji između ustanova, pojedinca i ustanova, između država i državnika i sl. To je „jezik“ prava, politike, ali i industrije i trgovine. Ostvaruje se uglavnom u pisanom obliku, a teži točnoj, djelotvornoj komunikaciji. Kad ponavlja značenje jedne riječi, tvoreći pleonazam, čini to kako bi izričaj precizirao i bio jasniji.

Nepotrebna ponavljanja značenja

U administrativnom stilu imenice *stanje*, *područje* i *proces* stoje uz riječi koje upravo to znače – stanje, proces, područje.

Primjerice:

u stanju mirovanja, u procesu izrade, području znanosti, u sferi politike...

Želimo li stilski primjereno oblikovati tekst,
nećemo gomilati uvijek iste stereotipne izričaje!

KANCELARIZMI

Kancelarizmi (ili administrativizmi) ustaljene su riječi ili izrazi u administrativnom stilu.

Kancelarizmi su riječi često zastupljene u policijskim izvješćima – a s pravom su „ozloglašene“ kao pokazatelji oskudne pismenosti i lošeg stilskog odabira autora određenoga teksta.

Primjeri kancelarizama:

predmetni, isti, imenovani, subjekt, gore navedeni, molim naslov itd.

Kad se kancelarizmi „otmu kontroli“ to ovako zvuči:	U prijevodu:
<i>Imenovani je izjavio kako je oštećena napisala da je isti (gore navedeni) otuđio predmetno vozilo.</i>	<i>Ivan Ivanić je rekao kako je djevojka napisala da je Marko ukrao vozilo.</i>

Jezična pogreška je funkcionalno neopravdana inovacija!

GRAMATIČKA PRAVILA

I ADMINISTRATIVNI STIL

Administrativni stil stvara svojevrsan predložak koji mehanički primjenjuje u svakoj situaciji te ujednačuje svaku gramatičku (za komunikaciju nebitnu) raznolikost.

U tekstovima pisanim tim stilom često se ne pravi razlika između „živog“ i „neživog“!

Piše: koji

Uhićen je 18-godišnjak koji se sumnjiči da mu je nanio ozljede.

Piše: kojega

To je materijal kojega nam je dostavilo ministarstvo.

Treba pisati: kojega

Uhićen je 18-godišnjak kojega se sumnjiči da mu je nanio ozljede.

Treba pisati: koji

To je materijal koji nam je dostavilo ministarstvo.

Dakle, gramatička pravila hrvatskoga jezika propisuju da akuzativ jednine odnosno zamjenice *koji*, zamjenjuje li imenicu muškog roda koja znači što **neživo**, treba biti jednak nominativu - a zamjenjuje li imenicu muškog roda koja znači što **živo** - akuzativ treba biti jednak genitivu.

No, administrativni stil često koristi **koji** i za živo i za neživo. Ponekad pak ima potrebu dodatno precizirati značenja jer u pravnim tekstovima iznimno je važno *tko je subjekt, a tko objekt*.

Primjerice:

Obratite pozornost na 3. članak zakona kojega zamjenjuje 1. članak istoga zakona.

Kad god kontekst ne ukazuje na takvu *objekt – subjekt* mogućnost zabune, prednost dajemo pravilu prema kojem razlikujemo živo i neživo.

STILISTIKA I SINTAGMATIKA

U tekstu pisanom administrativnim funkcionalnim stilom često nalazimo leksičko-gramatička sredstva eksplicitne strukture: *sa ciljem smanjenja, sa svrhom poboljšanja, u cilju procesuiranja, s namjerom otkrivanja...*

U cilju ili radi?	
Pišemo li:	Bolje je pisati:
<i>Sa ciljem smanjenja...</i>	<i>Radi smanjenja...</i>
<i>U cilju procesuiranja...</i>	<i>Kako bi se procesuirao...</i>
<i>U cilju poboljšanja...</i>	<i>Radi poboljšanja...</i>
<i>U cilju uzimanja otisaka otišli smo u stan...</i>	<i>Radi uzimanja otisaka otišli smo u stan...</i>
<i>U cilju izricanja presude sudac je...</i>	<i>Radi izricanja presude sudac je...</i>

Želimo li izraziti **namjeru**, to jest kako je sve učinjeno **s ciljem** da počinitelj bude otkriven napisat ćemo: **Radi** otkrivanja počinitelja poduzeli smo...

Želimo li izraziti **uzrok** (zbog čega) napisat ćemo: **Zbog** radova na cesti vozi se zaobilaznicom.

Nije pravilno pisati:	Treba pisati:
<i>Radi radova na cesti vozi se zaobilaznicom.</i>	<i>Zbog radova na cesti vozi se zaobilaznicom.</i>
<i>Radi kaznenog djela on je procesuiran.</i>	<i>Zbog kaznenog djela on je procesuiran.</i>

Punoznačne riječi i prijedlozi preko i kroz

Prijedlozi **preko, kroz, putem, s pomoću, uz pomoć i pomoću**

nastali su od punoznačnih riječi.

Primjerice, prijedlog *putem* je instrumental imenice *put*.

Književnojezična norma propisuje da se, kad je riječ o ustanovama, **umjesto** prijedloga **putem** treba uporabiti prijedlog **preko**.

Iskazi u administrativnom stilu:	Književnojezična norma preporučuje:
<i>traže odštetu putem suda</i>	<i>traže odštetu preko suda</i>
<i>uplate putem e-bankinga</i>	<i>uplate preko e-bankinga</i>
<i>isplate primanje putem pošte</i>	<i>isplate primanja preko pošte</i>

Prijedlog **preko** ima više značenja.

S imenskom riječju u genitivu ima prostorno značenje: *Most preko Save.*

Može označavati i mjeru: *Ima preko dvadeset paketića marihuane.*

Prijedlog **preko** upotrebljavamo sa značenjem sredstva:
Oglasio se preko medija.

Prijedlog **kroz** označava **prostor** te se vezuje uz riječi u akuzativu:

Prolazim kroz selo.

Taj prijedlog može označavati i **vrijeme** tijekom kojeg se odvija radnja:

To će se tek kroz dugotrajnu praksu pokazati.

Nije dobro:	Stilski je bolje:
<i>Postigli smo dogovor kroz Ministarstvo unutarnjih poslova.</i>	<i>Postigli smo dogovor preko Ministarstva unutarnjih poslova.</i>
<i>Kroz modernizaciju policije ostvarili smo bolje rezultate.</i>	<i>Modernizacijom policije ostvarili smo bolje rezultate.</i>
<i>Kroz suradnju s građanima policija ostvaruje bolje rezultate.</i>	<i>Policija preko suradnje s građanima ostvaruje bolje rezultate.</i>

Prijedlog **preko** prikladniji je ako je *sredstvo* živo biće ili ustanova!

Prijedlogom **kroz** ponekad izričemo aktivnost, medij ili sustav posredstvom kojeg nešto ostvarujemo.

Standardnojezična norma dozvoljava uporabu prijedloga *kroz* i u ovakvim slučajevima:

*Kroz intervju izražava osobni stav.
Cilj je kroz suradnju ostvariti inovacije.*

Pomoću ili s pomoću?

Kako bismo izrekli sredstvo, društvo, način ili vrijeme oblikujemo instrumental (S kim? S čim?).

Družim se na internatu s prijateljem. (DRUŠTVO)

Sa zadovoljstvom idem na posao. (NAČIN)

S vremenom se navikneš na sve. (VRIJEME)

Glavno značenje instrumentala je sredstvo.

Imenica **pomoć** može biti **u ulozi prijedloga** koji upućuje na sredstvo, a **instrumental** kazuje koji predmet služi da se njime ili uz njegovu **pomoć** obavi neka radnja.

Neispravno:	Ispravno
Popeo se s pomoću ljestava	Popeo se pomoću ljestava
Uspravio se s pomoću štapa	Uspravio se pomoću štapa.
Došao je pomoću prijatelja	Došao je s pomoću prijatelja Došao je uz pomoć prijatelja*
Prijevoz pomoću kola	Prijevoz kolima
Prijevoz pomoću željeznice	Prijevoz željeznicom

* U akuzativu: prijedlog *uz*.

Prijedlog *pomoću* odnosi se na neživo.
Prijedložni izraz *s pomoću* ili *uz pomoć* odnose se na osobu koja pruža pomoć.

Koristiti ili koristiti se?

Glagol **koristiti** (biti od koristi, pomagati komu)

traži dopunu u **dativu**: *Trčanje koristi zdravlju.*

Glagol **koristiti se** traži dopunu u **instrumentalu**!

Pogrešno:	Ispravno:
Ne smijete <i>koristiti</i> udžbenik	Ne smijete <u>se koristiti</u> udžbenikom. Smijete <u>se služiti</u> udžbenikom.

Obzirom da ili s obzirom da?

Hrvatski standardni (književni) jezik propisuje

uporabu vezničkih skupova u neskrćenom obliku!

Nije dio hrvatske književnojezične norme:	Pripada hrvatskoj književnojezičnoj normi
Obzirom da	S obzirom (na to) da Bez obzira (na to) što
Budući je došao	Budući da je došao

Ispravno je pisati:

Budući načelnik došao je u postaju.

Veznički skup budući da upotrebljava se ispred glavne rečenice!

***Budući da** je lijepo vrijeme, idemo na izlet.*

Kad je glavna rečenica ispred zavisne nema zareza:

*Možemo ići **jer** je lijepo vrijeme.*

REKCIJA U HRVATSKOM STANDARDNOM JEZIKU

Rekcija je sposobnost glagola ili prijedloga da u određenoj rečenici određuje padež.

Neispravno	Ispravno
<i>Izvešće sastavljeno <u>na okolnosti</u> događaja</i>	<i>Izvešće <u>o okolnostima</u> događaja</i>
<i>Raspravljamo <u>po tom</u> pitanju</i>	<i>Raspravljamo <u>o tom</u> pitanju</i>
<i>Ovisimo <u>od roditelja</u></i>	<i>Ovisimo <u>o roditeljima</u></i>

LITERATURA

Brozović, D.(1970). Standardni jezik. Zagreb: Matica hrvatska.

Frančić, A., Hudeček L., Mihaljević, M.(2005). Normativnost i višefunkcionalnost u hrvatskome standardnom jeziku. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada.

J. Silić (2006). Tekst i funkcionalni stilovi. Zagreb: Disput Zbornik radova 34. seminara Zagrebačke slavističke škole, 33-56.

J. Silić(1996). Administrativni stil hrvatskoga standardnog jezika. Kolo, 4, 349.-358.

J. Silić, J. (1996). Polifunkcionalnost hrvatskoga standardnog jezika. Kolo. 1, 244.-248.

M. Mamić M.(1992). Temelji hrvatskoga pravnog nazivlja. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada.

Matas Ivanković, I. (2013). Prijedlozi za izražavanje sredstva između norme i upotrebe. Jezik: časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika, 60, 10.-25.

N. Opačić, N.(2007). Hrvatski jezični putokazi. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada.

Ostroški Anić, A. (2018.). Jezik i pravo kroz prizmu terminologije. Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje, 1, 349.-353.

Sapunar Knežević, A, Togonal, M. (2012). Hrvatski jezični standard u jeziku javne komunikacije - Uloga medija u oblikovanju hrvatske jezične svijesti i kulture. MediAnali, 6 (12),17.-34.

Silić, J., Pranjković, I. (2007). Gramatika hrvatskoga jezika za gimnazije i visoka učilišta. Zagreb: Školska knjiga.

II. DIO

ADMINISTRATIVNI STIL

|

JEZIK PRAVA

UVOD

Naznačili smo da policijska djelatnost obuhvaća stručni jezik s područja: kaznenog i prekršajnog prava, znanosti o policiji kriminalistike, viktimologije...Kako na kulturu javne komunikacije znatno utječe jezična kultura koja se razvija unutar zakonodavno-političke i jurističke (pravne) zajednice, **važno je da i pravnici i kriminalisti usmjere pozornost na jezične vrijednosti te dosljedno primijene hrvatska standardnojezična pravila u stručnim tekstovima i službenim pismenima.**

Hrvatska standardnojezična norma i **administrativni funkcionalni stil otvaraju niz mogućnosti želimo li precizirati i nijansirati misao.** Upravo bi stoga bilo poželjno da se u pravnim tekstovima **češće koriste različita vezna sredstva, modifikatori i konektori,** a ne u pravilu samo njihov vrlo sužen izbor.

Stilske odlike administrativno-pravnog podstila

Administrativni stil vrlo strogo poštuje književnojezičnu normu pa i **tekstovi pisani administrativno-pravnim podstilom trebaju u cijelosti poštivati pravopisnu normu.**

Istodobno, valja imati na umu kako **pravni termini imaju drugačije značenje nego li riječi općeg jezika.** Možemo zapaziti da se, primjerice, neki oblici učestali u tekstovima pisanim tim stilom gotovo nikada ne javljaju u svakodnevnom govoru. Nadalje, **riječ je pisanom jeziku** koji zahtijeva preciznost izraza, a izražava objektivizirani govor apstraktnog autoriteta.

Gramatička svojstva pravnog stručnog teksta

Češće nego u drugim funkcionalnim stilovima upotrebljavaju se u administrativno-pravnom podstilu **pasiv i bezlični oblici**. Uobičajene su i vrlo učestale formulacije s neodređenim pasivom (*traži se, pristupa se...*) te kvantifikatori: (*svi, svatko, nitko, ...*). Ne koristi se zamjenica "ja" već treće lice jednine (*utvrđuje se, izjavljuje se...*). U tekstu prevladavaju složene rečenice sklopljene povezivanjem. Obično je riječ o eksplicitno nezavisnosloženim rečenicama. Premda inače razlikujemo **sastavne, rastavne i suprotne** rečenice takvog tipa, u pravnom tekstu posebno su učestale **sastavne rečenice**.

Vezna sredstva sastavnih rečenica

Veznici sastavnih rečenica: **i, pa, te, ni, niti**

Neka vezna sredstva možemo kombinirati: **a i, pa i, te i**

Napomena

Vezna sredstva mogu se kombinirati i na razini istovrsnih složenih rečenica i na razini nezavisnosloženih ili zavisnosloženih rečenica.

Primjerice ova: **a ako, a kad, a kako, pa ako, pa kad, pa kako, ako, ako i, a i kad, a i ako, pa i ako, pa i kad** itd. Isto tako se kombinacijom raznih veznih sredstava s veznim sredstvima zavisnosloženih rečenica ostvaruju **međutekstne veze - konektori**.

Povezivanje riječi u tekst: međutekstne veze

U tekst se riječi povezuju s pomoću rečeničnih priloga.
Prilozi su najraznovrsnija nepromjenjiva vrsta riječi, a mogu biti:

intenzifikatori (riječi za isticanje):

konektori (riječi za povezivanje rečenica na razini teksta)

modifikatori (riječi koje dodatno nijansiraju značenje):

Baš je došao.
On **bar** zna na čemu je.

Međutim, to se nije dogodilo. **Prema tome**, on nije sam.

Naravno, mi smo sve predvidjeli. **Istina**, još ima dosta vremena.

Konektori se dijele na:	Primjerice
objasnidbene	odnosno, to će reći, naime, drugim riječima, jednostavnije rečeno, točnije rečeno...
zaključne	zbog toga što, dakle, prema tome, stoga, s obzirom na to, zato, proizlazi da, jednom riječju, općenito uzevši...
uzročne	razlog je to što, imajući na umu činjenicu da...
vremenske	poslije (toga), nakon toga, zatim, u međuvremenu...
dodatne	što više, osim toga, uz to...
Dopusne	ipak, svejedno, usprkos tome, unatoč tome...
pogodbene	u tom slučaju, inače...
suprotne	no, usprkos tomu, međutim, naprotiv, za razliku od toga, s jedne strane, s druge strane, ali

Modifikatori

Modifikatorima se dodatno nijansira značenje rečenice s obzirom na kontekst.

na žalost (nepovoljnost)	Dogodila se prometna nesreća. Na žalost, materijalna šteta je velika.
na sreću (povoljnost)	Na sreću, nitko nije teže ozlijeđen.
vjerojatno (nesigurnost)	Polaznici su napustili Akademiju. Vjerojatno su na praksi.
istina (uvjerenost)	On je pobijedio. Istina, od njega smo to i očekivali.
uglavnom (mogućnost)	Podnijeli smo izvješće. Uglavnom, sve je detaljno opisano.

Razlikujemo razne vrste modifikatora

REČENIČNE	uvijek je važno da, valja stoga imati na umu
PRILOŽNE	međutim, stoga, što, ali, ujedno
ODNOSNE	tko, što, koji, kakav
VEZNIČKE	a, ali, niti, već, zato, stoga
FRAZEOLGIZIRANE	u prvom redu, s druge strane, u neku ruku

U **pravnom tekstu** rečenice su organizirane u lančanoj vezi (druga rečenica objašnjava i dalje tumači ono što je izneseno u prvoj).

Svaka rečenica pravnog teksta ima svoju punu strukturu, odnosno, u njoj **nema riječima neizraženoga, podrazumijevanog smisla**. Upravo bi stoga bilo poželjno da se u pravnim tekstovima **češće koriste različita vezna sredstva, modifikatori i konektori**, a ne u pravilu samo njihov vrlo sužen izbor.

Važno je uvijek imati na umu kako nam hrvatska standardnojezična norma i administrativni funkcionalni stil otvaraju niz mogućnosti želimo li precizirati i nijansirati misao.

Otilija Mandić Trkulja

KAKO SADRŽAJNO I JEZIČNO KOREKTNO POPUNITI RUBRIKU: ČINJENIČNI OPIS RADNJE PREKRŠAJA I PODUZETE MJERE

Iz uvida u veći broj prikupljenih predmeta – prekršajnih spisa vidljivo je da se na različite načine pristupa sačinjavanju **Optužnog prijedloga**, odnosno, rubrici **Činjenični opis radnje prekršaja i poduzete mjere**.

Dio policijskih službenika razdvaja opise **radnji prekršaja** od **poduzetih mjera**, opisujući kratko radnje prekršaja. Čine to odgovarajući na zlatna pitanja kriminalistike (*Kada? Gdje? Zašto? Kako?* itd.), istovjetno kao što to čine prekršajni suci u izreci presude, a vodeći računa da takav opis odgovora zakonskom opisu / biću prekršaja.

Dio policijskih službenika rubriku popunjava tako kao da pišu izvješće o utvrđenom činjeničnom stanju, izmjenično navodeći dijelove teksta činjeničnog opisa prekršaja i dijelove teksta koji govore o poduzetim mjerama.

Mislimo da je spomenuti način pisanja optužnice ponekad nedovoljno precizan i nerazumljiv, zbog čega su vrlo moguće nepotpune ili pogrešne kvalifikacije događaja. Također, mišljenja smo da se u rubrici **Činjenični opis radnje prekršaja i poduzete mjere** nepotrebno opisuju reakcije svjedoka, već da je takve činjenice potrebno konstatirati u Zapisnicima o ispitivanju svjedoka.

Stoga ćemo, koristeći primjere jednostavnijeg prekršaja javnog reda i mira te nasilja u obitelji, kao i primjer produljenog prekršaja narušavanja javnog reda i mira, objasniti metodu popunjavanja spomenute rubrike na istovjetan način kao što to čine prekršajni suci u izreci presude.

Naravno, kao i suci, opisat ćemo radnju jednom proširenom rečenicom koja daje odgovor na sva bitna obilježja prekršaja: vrijeme, mjesto, motiv, oblik prekršaja, radnje prekršaja, sredstva te podatke o oštećenim osobama i posljedicama.

PODACI KOJE TREBA SADRŽAVATI ČINJENIČNI OPIS PREKRŠAJA

Primjeri jednostavnijih prekršaja

Spojite li redom dijelove teksta navedene u stupcima

– dobit ćete kratke opise dvaju prekršaja!

VRIJEME	MJESTO	MOTIV/POBUDA	OBLIK/ VRSTA PREKRŠAJA	RADNJE PREKRŠAJA	POSLEDICE PREKRŠAJA
Dana 15.2.2019. godine oko 22.35 sati...	u Zagrebu u Ilici kbr. 10 u ugostiteljskom objektu „San“...	u vidno alkoholiziranom stanju, nezadovoljan jer mu konobar nije dozvolio da gleda željenu nogometnu utakmicu...	narušavao je javni red i mir...	na taj način da je konobaru vikao: „Seljačino, klošaru, stavi Real, ...ebote Juventus!“ pri čemu je svoju čašu bacio i razbio o pod...	te time omeo konobara u poslu i remetio mir prisutnih gostiju ugostiteljskog objekta.
Dana 12.3.2019. godine od 22.10 do 22.25 sati...	u Splitu u Zagrebačkoj ulici kbr. 10 u stanu obitelji Kovačević	radi kontrole nad nevjenčanom suprugom, tijekom rasprave o odlasku kod njezinih roditelja...	počinio je psihičko nasilje u obitelji	tako što ju je verbalno napadao više puta joj govoreći: “Nećeš ići kod svoje proklete mame! Samo ti puni glavu s glupostima“, a zatim je iz ormara nevjenčane supruge izvadio haljinu koju joj je kupila majka pa ju je izrezao škarama...	čime je uznemirio svoju nevjenčanu suprugu te joj je povrijedio dostojanstvo.

PRIMJER PRODULJENOG PREKRŠAJA NARUŠAVANJA JAVNOG REDA I MIRA

Sačinjavanju činjeničnog opisa prekršaja prethodi prikupljanje dokaza.

Za potrebe ove publikacije koristit ćemo samo jedan od dokaza:

ZAPISNIK O ISPITIVANJU SVJEDOKA

Svjedok daje iskaz, a mi zapisujemo događaj njegovim riječima:

*Danas oko 10.15 sati, došao sam u **caffè bar „Plava ruža“** te sjedio za šankom pijući kavu. Nakon **desetak minuta** u caffè bar ušla su dvojica meni nepoznatih muškarca u pripitom stanju. Jedan je bio obučen u žutu majicu, svjetlije kose, visine oko 175 cm, a drugi je bio slične visine, obučen u tamno zelenu trenirku. Onaj u žutoj majici poslao je konobara da počasti s pićem dvije meni nepoznate djevojke koje su sjedile za stolom. Kad je saznao da su odbile piće, počeo je vikati: „**Morate nešto popiti, znate vi tko sam ja? Ne možete mene odbiti, balavice jedne!**“ Djevojke su **ostavile svoje piće** te počele **napuštati kafić**, a ovaj u žutoj majici ustao je sa šanka kao da će ih ispratiti van te krenuo za njima **još par puta glasno ponavljajući iste riječi**.*

*Nedugo zatim, taj je muškarac ponovo ustao i nekuda krenuo, a u prolazu se **sudario s muškarcem u bijeloj majici**, koji je izlazio iz WC-a, te počeo **vikati na njega**: „**Šta je seljačino, što se guraš!**“ Moje je mišljenje da do sudara nije došlo slučajno, već da je htio **isprovocirati muškarca** u bijeloj majici. Nisam vidio taj njihov sudar, ali sam po vici zaključio o čemu se radi. Kada se muškarac u bijeloj majici vratio do stola za kojim je sjedio s muškarcem u plavoj košulji, muškarac u žutoj majici ih je **nastavio provocirati** tako da je konobaru **glasno rekao**: „**Daj onim klošarima što će popiti na moj račun!**“ Kako su ga ona dvojica za stolom ignorirala, muškarac u žutoj majici je užurbanim korakom došao tik do njih govoreći im da nešto moraju popiti, na što su se ova dvojica ustala i rekla mu **da se makne od njih**. Muškarac u žutoj majici je tada **rukama odgurnuo muškarca u plavoj košulji**. Tada ste u kafić ušli vi. Ona dvojica muškarca za stolom, kao i djevojke koje su napustile kafić, uopće nisu započinjali nikakav razgovor s tim muškarcem, niti su ga vrijeđali.*

Podebljani dijelovi ovoga zapisnika navodi su koje treba prenijeti u optužnicu, odnosno u Optužni prijedlog, u rubriku Činjenični opis prekršaja i poduzete mjere.

U toj rubrici nepotrebno je prenositi reakcije oštećenih osoba, osim u situacijama kad njihove reakcije predstavljaju MOTIV / POBUDU počinjenja prekršaja ili POSLJEDICU!

ČINJENIČNI OPIS

RADNJE PREKRŠAJA I PODUZETE MJERE

Primjer produljenog prekršaja protiv javnog reda i mira po sastavnicama

Dana 15.3.2019. godine od 10.30 do 10.45 sati (**VRIJEME**),

- u Zagrebu u Ilici kbr. 813 u ugostiteljskom objektu „Plava ruža“ (**MJESTO**),
- u alkoholiziranom stanju od 1,7 g/kg i nezadovoljan što su gošće Ivona Matić i Mirjana Tolj odbile piće koje im je ponudio (**MOTIV/POBUDE**),
- narušavao je javni red i mir (**OBLIK/VRSTA PREKRŠAJA**)
- na taj način da je više puta viknuo: „*Morate nešto popiti, znate vi tko sam ja? Ne možete mene odbiti, balavice jedne!*“ (**RADNJA PREKRŠAJA**),
- čime je narušio njihov i mir ostalih prisutnih gostiju te ih je primorao da napuste ugostiteljski objekt, (**POSLEDICE PREKRŠAJA**),
- a zatim je (**VRIJEME**),
- mimoilazeći se s gostom Ivanom Marićem kod WC-a (**MJESTO**),
- pokušavajući isprovocirati tjelesni sukob (**MOTIV/POBUDE**),
- navedenog udario svojim lijevim ramenom u njegovo lijevo rame pritom vičući:

„*Što me udaraš seljačino!*“ (**RADNJA PREKRŠAJA**),

- a nakon povratka iz WC-a sjeo je za šank (**VRIJEME I MJESTO**),
- pokušavajući verbalno isprovocirati goste Ivana Marića i njegovog prijatelja Davora Mlinarića (**MOTIV**),
- glasno je uputio riječi konobaru: „*Daj ovim klošarima da popiju nešto na moj račun!*“ te nepozvan pristupio njihovom stolu i tako ušao u privatni prostor Ivana Marića, odakle se na zahtjeve oštećenih Marića i Mlinarića nije htio maknuti, već je s otvorenim dlanovima obje ruke odgurnuo u predjelu prsa Davora Mlinarića (**RADNJE PREKRŠAJA**),
- čime je uznemirio imenovane osobe i ostale prisutne goste ugostiteljskog objekta (**POSLEDICE PREKRŠAJA**).

U tom trenutku u ugostiteljski objekt ušli su policijski službenici PP Zagreb, koji su neposredno opazili opisano okrivljenikovo odguravanje pa su izdali naredbe, koje su sudionici događaja poslušali, čime je završilo narušavanje JRM-a.

Čime je počinio prekršaj iz čl. 6., st. 1. Zakona o prekršajima protiv javnog reda i mira, kažnjiv po istom članku i stavku istog zakona.

Spojimo li sve ove elemente dobit ćemo cjelovit tekst!

ČINJENIČNI OPIS RADNJE PREKRŠAJA I PODUZETE MJERE

Dana 15.3.2019. godine između 10.30 i 10.45 sati u Zagrebu u Ilici 813 u ugostiteljskom objektu „Plava ruža“, u alkoholiziranom stanju od 1,7 g/kg i nezadovoljan što su gošće Ivona Matić i Mirjana Tolj odbile piće koje im je ponudio, narušavao je javni red i mir tako da je više puta viknuo: „ Morate nešto popiti, znate li vi tko sam ja? Ne možete mene odbiti, balavice jedne!“, čime je narušio njihov i mir ostalih prisutnih gostiju te ih je primorao da napuste ugostiteljski objekt, a zatim je mimoilazeći se s gostom Ivanom Marićem kod WC-a, pokušavajući isprovocirati tjelesni sukob, imenovanog udario svojim lijevim ramenom u njegovo lijevo rame i pritom je viknuo: „Što me udaraš seljačino!“, a nakon povratka iz WC-a sjeo je za šank, pokušavajući verbalno isprovocirati gosta Ivana Marića i njegovog prijatelja Davora Mlinarića, glasno je uputio riječi konobaru: „Daj ovim klošarima da popiju nešto na moj račun!“, a potom je nepozvan pristupio njihovom stolu i tako ušao u privatni prostor

Ivana Marića, odakle se ni nakon zahtjeva oštećenih Marića i Mlinarića nije htio maknuti, već je s obje ruke otvorenim dlanovima odgurnuo Davora Mlinarića u prsa, čime je uznemirio imenovane i ostale prisutne goste u ugostiteljskom objektu.

U tom trenutku (10.45 sati) u ugostiteljski objekt ušli su policijski službenici PP Zagreb, koji su neposredno opazili opisano okrivljenikovo odguravanje pa su izdali naredbe koje su sudionici događaja poslušali, čime je završilo narušavanje JRM-a.

Na taj način počinio je prekršaj iz čl. 6., st. 1. Zakona o prekršajima protiv javnog reda i mira, kažnjiv po istom članku i stavku istoga zakona.

NAPOMENA: Ovom prigodom nismo prezentirali sve potrebne dokaze te stoga nisu potkrijepljeni svi navodi iz Optužnog prijedloga.

Naravno, u idealnim situacijama svaki navod iz Optužnog prijedloga, odnosno, rubrike *Činjenični opis prekršaja i poduzete mjere*, trebao bi biti potkrijepljen odgovarajućim dokazima. U praksi to često ipak nije slučaj ili zbog nedostatka vremena ili zbog propusta u policijskim postupanjima.

Za potrebe ove publikacije koristili smo izmišljene događaje inspirirane stvarnim zbivanjima, a kako nam je namjera podići kvalitetu izrade prekršajnih spisa te ujednačiti način na koji su sačinjeni, izradit ćemo *Primjerovnik* u kojem ćemo koristiti stvarne događaje.

Vladimir Tarabić

Nenad Vitanovski

Radovan Fumić

